

Vi bli flere og yngre – av økt innvandring

Aldri før har folketallet i Norge økt så mye i løpet av et år som i 2007. Vi ble 56 000 flere, 4 737 000 ved årets slutt. Fram til midten av 80-tallet vokste nasjonen fordi det var flere fødsler enn dødsfall. Senere har innvandring og fødselsoverskudd vekslet som hovedårsak. Ifjor var nettoinnvandringen på 40 000, og det utgjorde 71 prosent av befolkningsøkningen. Den største gruppa kom fra Polen.

*Kirsten Enger Dybendal og
Even Høydahl*

Nettoinnvandring

Nettoinnvandring regnes ut som antall innvandringer minus antall utvandringer.

Årlig innvandring til Norge rundet 20 000 for første gang i 1982, 30 000 i 1993 og 40 000 i 1999. I rekordåret 2006 kom 46 000 utlendinger for å arbeide og bo her i landet. Og i løpet av 2007 meldte hele 62 000 personer flytting til Norge. Tallet på dem som flytter fra Norge, har ikke variert i så stor grad. Ifjor var det 22 000 som bosatte seg i andre land, som er en økning på bare 6 000 siden 1982. Nettoinnvandringen i 2007 ble altså på 40 000 personer (se tekstboks). Det er 12 000 flere enn den tidligere rekorden fra 2006 (figur 1).

Hver tiende er innvandrere eller norskfødt med innvandrerforeldre

Ved inngangen til 2008 omfattet Norges befolkning 380 600 innvandrere og 79 000 norskfødte med innvandrerforeldre. Til sammen utgjorde de 460 000, som er 9,7 prosent av befolkningen.

Polske statsborgere sto for 12 900 av nettoinnvandringen i 2007, og var med dette den desidert største innvandrergruppa. Etter polakkene var statsborgere fra Tyskland, Sverige, Litauen, Somalia, Filippinene, Russland og Thailand de største gruppene, hver med nettoinnflytting på mellom 3 100 og 1 000.

Polen og sju andre østeuropeiske land ble medlemmer i EU i 2004, og i 2007 kom også Bulgaria og Romania med. Disse EU-borgerne kan nå reise til og fra Norge som de vil. Utvidelsen av EU, kombinert med høykonjunktur og stort underskudd på arbeidskraft i Norge, er den viktigste årsaken til at innvandringen har økt kraftig. I 2003 sto polske statsborgere for 2 prosent av nettoinnvandringen, i 2007 var andelen steget til 33 prosent (figur 2).

Flest menn fra Europa

I samme periode økte nettoinnvandringen av andre grupper enn polakker fra 12 000 til 27 000, med størst økning for land i Europa. I 2003 sto personer

Kirsten Enger Dybendal er rådgiver i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for befolkningsstatistikk.
(kirsten.enger.dybendal@ssb.no)

Even Høydahl er rådgiver i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for befolkningsstatistikk.
(even.hoydahl@ssb.no)

Nye standardbegreper

Statistisk sentralbyrå (SSB) har endret begrepene i innvandrerstatistikken:

Førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn er endret til **innvandrere**.

Personer født i Norge med to utenlandsfødte foreldre er endret til **norskfødte med innvandrerforeldre**.

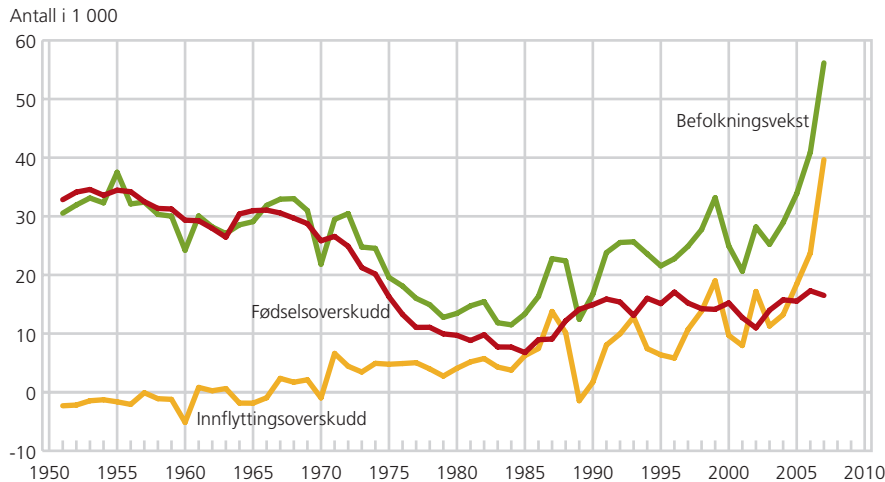
Innvandrerbefolkningen er endret til **innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre**.

Innvandrerbakgrunn brukes ikke lenger.

I tillegg er landgrupperingen **vestlig/ikke-vestlig** ikke lenger i bruk. SSB grupperer nå som hovedregel land etter **verdensdeler**.

Se <http://www.ssb.no/emner/00/standarder/> for standarden i sin helhet.

Figur 1. Fødselsoverskudd, innflyttingsoverskudd og befolkningsvekst. Hele landet. 1951-2007

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

med europeisk statsborgerskap for 27 prosent av nettoinnvandringen. Andelen økte til 69 prosent i 2007.

Det vanlige er at det hvert år er om lag like mange kvinner og menn som flytter til Norge. Dette har endret seg de siste to årene; i 2006 var det 3 700 flere menn enn kvinner, og i 2007 var det 10 000 flere menn. Det er den økende arbeidsinnvandringen som er årsaken til denne utviklingen, da menn er i flertall (79 prosent i 2007) blant arbeidsinnvandrerne. Blant flyktningene som ble bosatt i fjor, var andelen menn 59 prosent, Av dem som hadde familie som grunn til å komme til Norge, var andelen kvinner 66 prosent, og kvinneandelen blant dem som flyttet til Norge for å studere, var 60 prosent.

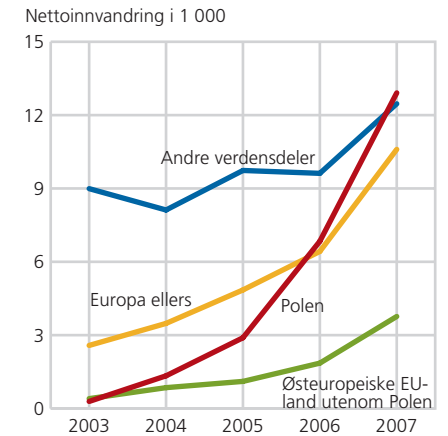
14 900 ble norske statsborgere

I 2007 fikk 14 900 personer som var bosatt i Norge, norsk statsborgerskap, det høyeste antallet noen gang. Sju av ti i denne gruppa hadde kommet fra ikke-europeiske land. I hele perioden 1977-2007 har i alt 203 000 utenlandske statsborgere fått norsk statsborgerskap. Over 140 000 av dem hadde bakgrunn i ikke-europeiske land.

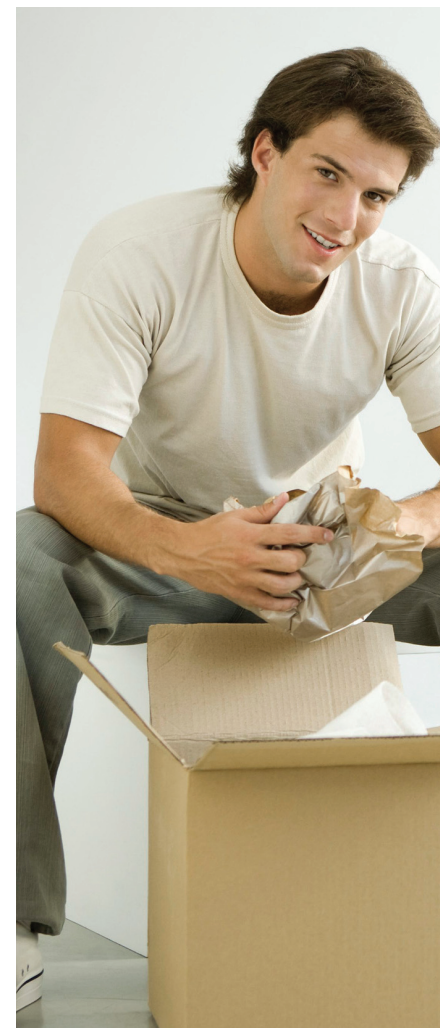
Irakiske og somaliske statsborgere var, som i de to foregående årene, de største enkeltgruppene som fikk innvilget norsk statsborgerskap i 2007, henholdsvis 2 600 og 2 200. Dette har en sammenheng med de to gruppenes botid i landet. Mange irakere og somaliere har i de tre siste årene kommet opp i sju års botid i Norge, som er kravet til å kunne søke om norsk statsborgerskap. Fra det tidligere Jugoslavia fikk i alt 1 700 personer norsk statsborgerskap.

Selv om polakker var den største gruppa av innvandrere i Norge, var det kun 31 innvandrere fra Polen som søkte om og fikk overgang til norsk statsborgerskap i 2007. De fleste polakkene har kommet såpass nylig at de ikke har tilstrekkelig lang botid til å søke om å bli norsk statsborger. Som EU-borgere har de også så gode rettigheter i Norge at det trolig ikke er noe stort poeng å skifte statsborgerskap.

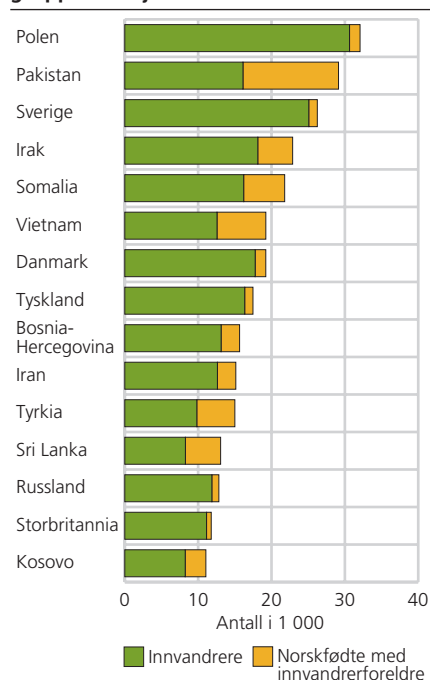
Figur 2. Nettoinnvandring. Utenlandske statsborgere. 2003-2007

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 3. De 15 største innvandrergroppene. 1. januar 2008. Antall

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Innvandrerne vil bo nær Oslo

Innvandrerne og deres norskfødte barn, og da spesielt de med bakgrunn fra andre verdensdeler enn Europa, bor mye mer konsentrert rundt Oslo enn befolkningen for øvrig. 50 prosent av landets samlede befolkning bor innenfor en 25 miles veistrekning fra Oslo. Av innvandrere og deres norskfødte barn som har bakgrunn fra andre verdensdeler enn Europa, bor halvparten innenfor 4 mil fra Oslo. Hele 38 prosent bor i Oslo kommune, som har 12 prosent av landets samlede befolkning.

Flere polakker enn pakistanere

Polakker er nå den største gruppa av innvandrere og norskfødte barn av innvandrere i Norge. Deretter kommer de som har bakgrunn fra Pakistan og Sverige (figur 3).

Innvandrere fra Polen, Sverige samt andre land som har hatt stor arbeidsinnvandring til Norge de senere år, har ikke fått mange barn etter at de kom til Norge. Men siden det er mange barnefamilier som flytter til Norge, er noen av innvandrerne barn. De mer etablerte innvandrergruppene, som pakistanerne og vietnameserne, har fått flere barn etter at de kom til landet.

Påfyll av unge fra utlandet

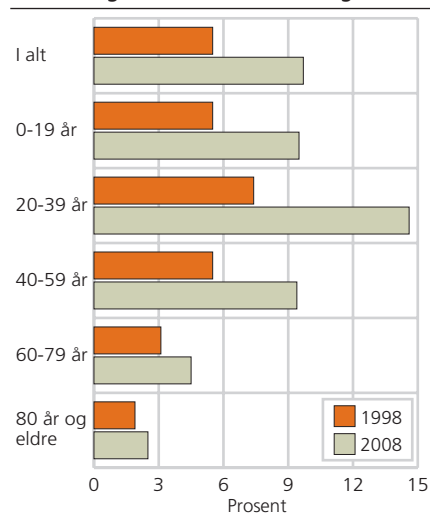
Befolkningen som er under 20 år, har holdt seg på 26 prosent siden 1990. Den var oppe i 34 prosent i 1964 og 32 prosent i 1975 (figur 4). Befolkningsgruppa som er 20-39 år, har også krympet noe i forhold til de andre, fra 30 prosent i 1997 til 27 prosent i 2008. Det er nå flere av de middelaldrende og av de aller eldste enn før. Andelen middelaldrende (40-59 år) har steget fra 20 prosent i 1985 til 27 prosent fra 2002 og utover. Andelen som er 80 år og eldre, har også steget jevnt og trutt, fra 2 prosent i 1975 til dagens nivå på 5 prosent. I 1975 var det 98 000 personer som var 80 år eller eldre, i 2008 var det 219 000.

Innvandrerne og deres norskfødte barn er samlet sett yngre enn den øvrige befolkningen i Norge, da innvandringen til Norge er et forholdsvis nytt fenomen og har økt betydelig de senere år.

Siden innvandrerne stort sett er unge, gir innvandringen årlige påfyll av unge mennesker; mange av disse får barn i tiden etter innvandringen. Samtidig er det få som har bodd her så lenge at de har blitt gamle. Ved årsskiftet hadde 11 prosent av landets 0-åringene to innvandrerforeldre og 12 prosent hadde én forelder som var innvandrer.

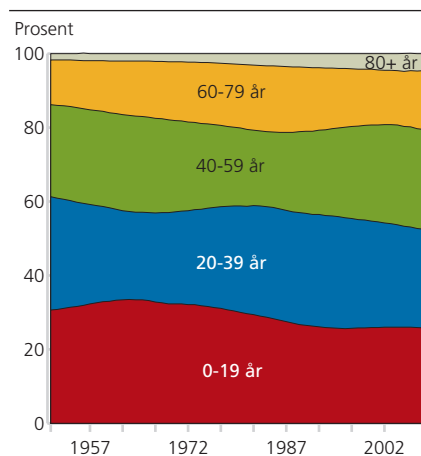
Blant de unge voksne (20-39 år) er 14 prosent av befolkningen innvandrere (figur 5). Hele 17 prosent av mennene og 18 prosent av kvinnene i alderen 27-30 år i Norge er innvandrere. I denne aldersgruppa innvandrere er det noen flere menn enn kvinner med bakgrunn fra Europa og flere kvinner enn menn fra andre verdensdeler. I til-

Figur 5. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre som andel av befolkningen, etter alder. 1998 og 2008

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 4. Aldersfordelt befolkning 1951-2008

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

legg har 1 prosent i aldersgruppa to foreldre som er innvandrere og 4 prosent har én forelder som er innvandrere. Alt i alt er altså en fjerdedel av landets befolkning på 27-30 år enten innvandrere eller har minst én forelder som er innvandrere. I Oslo er andelen 34 prosent.

Unge voksne vil bo sentralt

Fødsler, dødsfall samt inn- og utflyttinger bestemmer alders- og kjønnsstrukturen i landsdeler, fylker, kommuner og bydeler. Flyttestrømmene går fra utkantene mot storbyregionene, spesielt Oslo-regionen. Siden det først og fremst er de unge som flytter, øker andelen eldre i distriktene, mens andelen unge øker i sentrale områder. Og siden mange unge kvinner som «egentlig» skulle født barn i utkantstrøkene, nå føder sine barn i og rundt storbyene, øker også andelen barn i de mest sentrale områdene av landet.

De som har flyttet til storbyregionene, blir selvfølgelig eldre med tiden, men stadig påfyll av nye generasjoner unge mennesker forynger befolkningen kontinuerlig.

De mest sentrale områdene har flere små barn, færre store barn og ungdommer, flere unge voksne og færre middelaldrende og eldre enn de andre delene av landet. De minst sentrale områdene har færrest små barn, færrest unge voksne og flest middelaldrende og eldre (figur 6). En slik aldersprofil er en utfordring for mange av landets utkantkommuner, da utviklingen også er selvforsterkende, noe som merkes spesielt i periferien av periferien. Hvis det blir så få skolebarn igjen i Indre Billefjord at skolen legges ned, vil kanskje hele familier flytte, heller enn å sende barna med buss fram og tilbake til Lakselv hver dag. Og om de først bestemmer seg for å flytte, hvorfor ikke da flytte til Ullensaker eller Fredrikstad, der sommervotter er et ukjent fenomen?

I mange små bygder rundt om i landet sitter det eldre enker i husene sine og ser på de mørke vinduene i nabohusene, og venter på at de som skulle vært bygdas framtid skal komme hjem på sommerferie.

Når vi flytter fra kommunen

Hvert eneste år flytter mellom 4 og 4,5 prosent av befolkningen fra en norsk kommune til en annen. Mobiliteten har ligget på dette nivået siden 1976, med en midlertidig nedgang til like under 4 prosent i årene 1990-1993. De fleste flytter imidlertid kort, og det var dobbelt så mange som flyttet innenfor en kommune som mellom kommuner i 2007. Av de som flyttet fra en kommune til en annen, holdt 42 prosent seg innenfor samme fylke, og 60 prosent innenfor samme landsdel.

Flyttingene bidrar til at en stadig større del av befolkningen bor i de mest sentrale delene av landet. I 1990 bodde 61 prosent av befolkningen i de mest sentrale kommunene i landet; i 2008 var det 67 prosent som bodde i de samme kommunene.

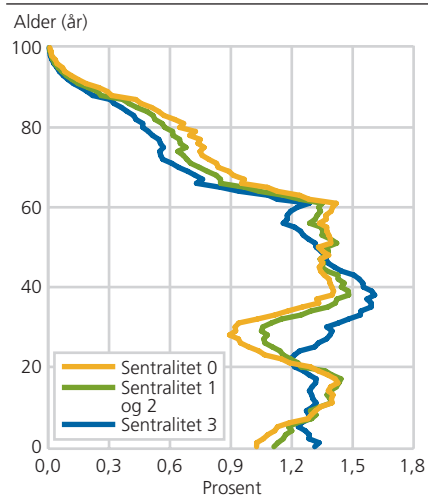
Nettoflytting er innflytting minus utflytting, altså den samlede effekten av de innenlandske flyttingene på folketallet. De fleste kommunene med positiv innenlands nettoinnflytting ligger innenfor en avstand på 10 mil fra Oslo, mens «dalstroka innafør» har hatt utflytting i 2007. På Vestlandet og i Nord-Norge var det også stort sett flere som flyttet fra enn til. Unntakene er kommunene rundt Stavanger, Bergen og Ålesund, som hadde innflyttingsoverskudd.

Hva betyr sentralitet

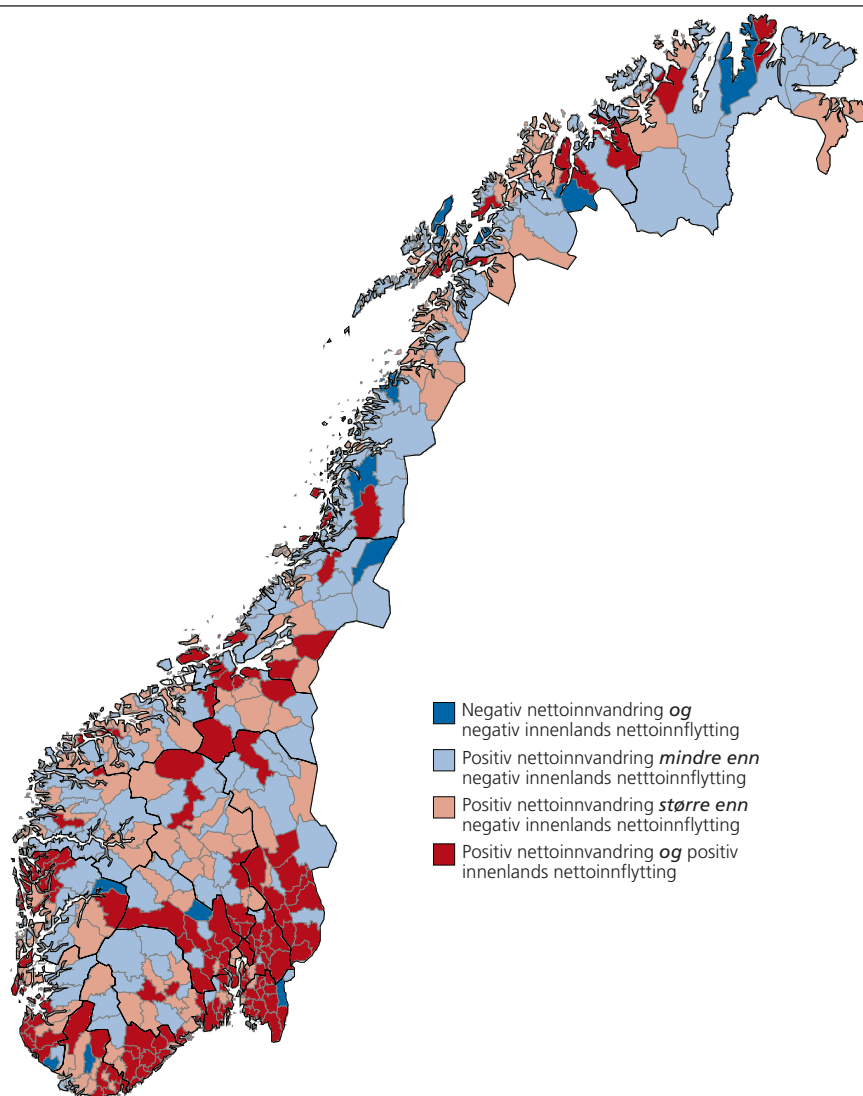
Med sentralitet menes en **kommunes geografiske beliggenhet i forhold til tettsteder** av ulike kategorier. Det er fire hovednivåer, kodet 3-0, alt etter reisetid fra de forskjellige tettstedene. En kommune har sentralitet 3 når dens befolkningstygdepunkt ligger innenfor 75 minutters reisetid fra et tettsted med minimum 50 000 innbyggere (90 minutter fra Oslo). For å få sentralitet 3 må tettstedet i tillegg fungere som regionsenter. Sentralitet 2 betyr at det er maksimalt 60 minutters reisetid til et tettsted med minimum 15 000 innbyggere. Sentralitet 1 vil si at det er maksimalt 45 minutters reisetid til et tettsted med minimum 5 000 innbyggere. Kommuner som ikke oppfyller noen av disse kravene, får sentralitet 0.

Figur 6. **Befolkning, etter alder og sentralitet**

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 7. Nettoinnvandring og innenlands nettoinnflytting

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.
Kartgrunnlag: Statens kartverk.

Samlet fruktbarhetstall

Samlet fruktbarhetstall (SFT) er et mål for fruktbarhetsnivået. SFT beregnes som summen av alle ettårige aldersavhengige fruktbarhetsrater (**årlig antall levendefødte barn per 1 000 kvinner) 15-49 år**. Det kan tolkes som antall barn hver kvinne kommer til å føde, under forutsetning av at fruktbarhetsmønsteret i perioden varer ved, og at dødsfall i den reproduktive aldersgruppa ikke forekommer. For at det ikke skal bli befolkningsnedgang på lang sikt, når vi ser bort fra inn- og utvandring, må SFT være på minst 2,1 barn.

Kysten Lindesnes-svenskegrensa og kommunene nordøst for Oslo hadde positiv innenlandsk nettoinnflytting i 2007. Spesielt aksene Oslo-Gardermoen med nabokommuner er et område som har hatt stor innflytting, ikke bare det siste året, men over en lengre periode.

Flyttebalansen «reddes» av innvandrere

Til tross for negativ innenlands flyttebalanse er det mange kommuner som «reddes» av innvandringer og dermed alt i alt ender opp med positive flyttetall (figur 7). En annen sak er at mange av disse innvandrerne flytter videre etter kort tid. I 2007 flyttet 8 prosent av alle utenlandske statsborgere fra en norsk kommune til en annen, mot 4 prosent av alle norske statsborgere. Av gruppene som har mer en 1 000 bosatte i Norge, var flytteaktiviteten høyest for de med eritreisk statsborgerskap. Hele 19 prosent av dem flyttet i løpet av 2007.

I 2007 var det 151 kommuner som både hadde positiv flyttebalanse i forhold til resten av landet og netto innvandring fra utlandet. Blant disse er lavlandskommunene på Østlandet og kystkommunene i Agder fra Kristiansand og østover samt Trondheim og kommunene rundt Stavanger og Bergen.

Alt i alt var det 267 kommuner med negativ innenlands flyttebalanse.

Av disse var det 117 kommuner med innvandring fra utlandet som var større enn det innenlandske flyttetapet. Dette er for det meste utkantkommuner i Sør-Norge. Men her finner vi også en del store og/eller regionalt viktige kommuner som Bærum, Asker, Stavanger, Bergen, Ålesund, Bodø, Tromsø og Alta. Disse kommunene ville altså hatt større utflytting enn innflytting, hadde det ikke vært for innvandringen fra utlandet.

For 150 av kommunene var innvandringen ikke stor nok til å dekke opp det innenlandske flyttetapet. Det meste av landet nord for Trondheimsfjorden samt store deler av fjell- og fjordstrøkene i Sør-Norge var i denne kategorien.

Noen få kommuner, 13 i tallet, tapte innbyggere både til resten av landet og til utlandet.

Høy fruktbarhet i Norge – 1,9 «barn»

Det ble født 58 500 barn i Norge i 2007. Det ga et samlet fruktbarhetstall (SFT) på 1,90, og er på samme nivå som i 2006 (se tekstboks).

De siste 20 årene har samlet fruktbarhetstall variert mellom 1,80 og 1,92, bortsett fra årene 2001 og 2002 da det var under 1,80. I årene 1980 til 1987 var fruktbarheten lavere, og samlet fruktbarhetstall varierte mellom 1,66 og 1,75. Tallet på fødte for årene 1980 til 2007 har variert mellom 49 900 i 1983 og 60 900 i 1990.

Norge er fortsatt blant landene i Europa med høyest fruktbarhet, men 1,9 «barn» er likevel ikke nok til å opprettholde folketallet på lang sikt. Norge er derfor avhengig av fortsatt nettoinnvandring for å unngå nedgang i folketallet (se tekstboks). Det er bare Frankrike og Island som har høyere fruktbarhet, og Irland har fruktbarhet som er på samme nivå som Norge.

Sogn og Fjordane og Rogaland er fylkene som hadde høyest fruktbarhet, henholdsvis 2,09 og 2,08. Oppland og Hedmark har laveste tall: 1,73 og 1,74 barn per kvinne i gjennomsnitt.

Hvor mange barn som fødes, avhenger av antall kvinner i fruktbar alder, og hvor mange barn disse kvinnene i gjennomsnitt føder i løpet av livet (SFT). 95 prosent av alle barn fødes av kvinner i alderen 20-39 år. Figur 8 med både unge kvinner som andel av befolkningen og samlet fruktbarhetstall, viser hvordan de to faktorene varierer mellom fylkene. Streken i figuren viser landsgjennomsnittet. Figur 8 sier imidlertid ikke noe om hvor mye den ene faktoren betyr i forhold til den andre.

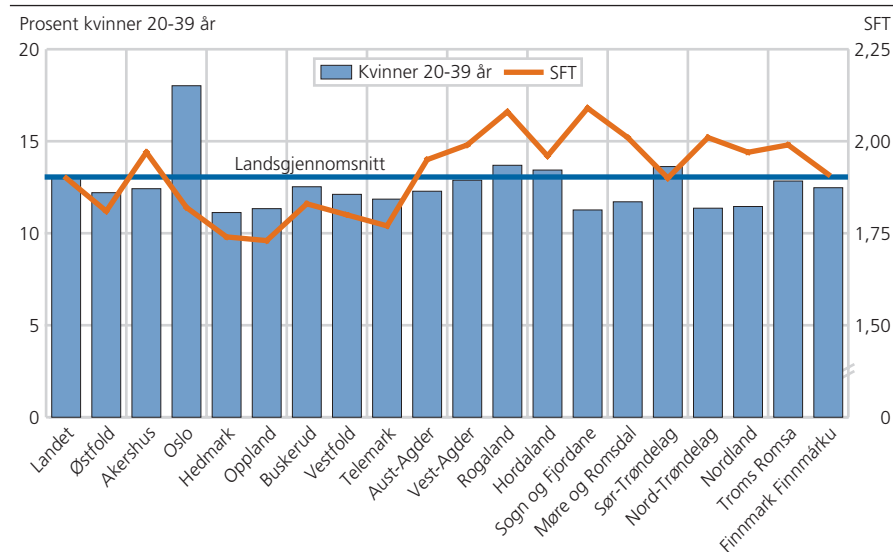
Færrest unge kvinner i Hedmark og Oppland

Unge kvinner har en tendens til å trekke mot de store byene. Spesielt Oslo, men også de andre fylkene som har en stor by, har en stor andel unge kvinner. Fruktbarheten er lavest på Østlandet, med Akershus som et unntak, og høyest i kystfylkene fra Agder og nordover.

De fylkene som kommer best ut, er de med både høy andel unge kvinner og høy fruktbarhet, som Rogaland. Dårligst ut kommer Hedmark og Oppland, som både har landets laveste andel unge kvinner og lavest fruktbarhet blant de kvinnene som bor der. Disse innlandsfylkene har hatt fødselsunderskudd (flere døde enn fødte) hvert år siden midten av 70-tallet. Telemark har også hatt fødselsunderskudd ni av de ti siste årene. Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Nord-Trøndelag og Nordland har også få unge kvinner, men reddes av høy fruktbarhet. Oslo har fruktbarhet under landsgjennomsnittet, men

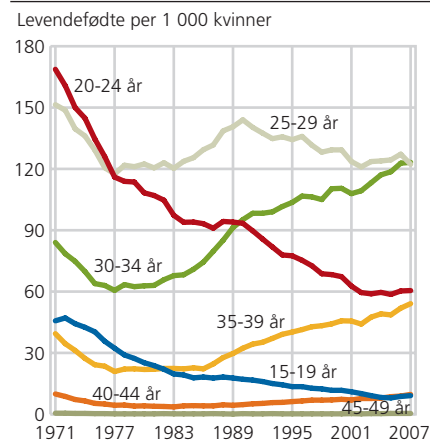

Figur 8. **Kvinner 20-39 år som andel av befolkningen og samlet fruktbarhetstall for fylkene. 2007**

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 9. **Levendefødte per 1 000 kvinner. 1971-2007**

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

hadde likevel et fødselsoverskudd på nesten 5 000 i 2007, fordi det bor så mange unge kvinner der.

Kvinner over 30 føder flest barn

Kvinner i aldersgruppa 30-34 år var mest fruktbare i 2007, og fødte 123 barn per 1 000 kvinner. Deretter fulgte kvinner i aldersgruppa 25-29 år som fødte 122 barn per 1 000 kvinner.

Det er blant kvinner i alderen 30-39 år fruktbarheten har økt mest. Sammenlignet med slutten av 1970-tallet, da fruktbarheten var på sitt laveste i disse aldersgruppene, fødte 30-39-åringene i 2007 mer enn dobbelt så mange barn per 1 000 kvinner. 25-29-åringene fødte omtrent like mange barn per 1 000 kvinner som for tretti år siden. Fruktbarheten blant 15-24-åringene er halvert, sammenlignet med slutten av 1970-tallet (figur 9).

Gjennomsnittsalderen ved første fødsel for kvinner var 28,1 år i 2007. De tre siste årene har gjennomsnittsalderen vært uendret, og ser nå ut til å ha stabilisert seg. Gjennomsnittsalderen for førstegangsfødende kvinner har vært økende helt fra 1986, da den var 25,0 år.

I 2007 ble det født 30 000 gutter og 28 500 jenter, som tilsvarer 105,4 gutter per 100 jenter. Det blir alltid født flere gutter enn jenter, og dette forholdstallet har fra 1980 til 2007 variert mellom 103,7 i 1987 til 107,6 i 1992.

11 prosent født av enslig mor

Av alle barn som ble født i 2007, hadde 11 prosent enslig mor, 45 prosent hadde gifte foreldre, og 44 prosent hadde samboende foreldre. Enslig mor betyr i denne sammenhengen at mor ikke har samme adresse som barnets far, men mor kan ha en annen samboer enn barnets far. Siden 1999 har andelen fødte med gifte foreldre sunket fra 50 prosent, og andelen med samboende foreldre har steget fra 38 prosent. I denne perioden har andelen fødte med enslig mor variert mellom 8 og 12 prosent.

Barn født i Nord-Norge har høyest andel enslige mødre, i alt 17 prosent. I landsdelen Agder og Rogaland var andelen som hadde gifte foreldre høyest, 55 prosent, og nyfødte barn i Trøndelag har høyest andel samboende foreldre, hele 55 prosent.

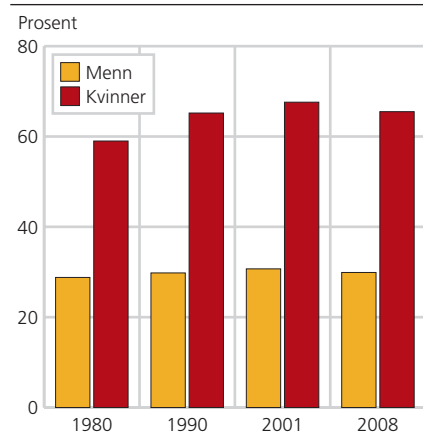
Husholdningene krymper i størrelse ...

1. januar 2008 var det om lag 2,1 millioner privathusholdninger her i landet. I løpet av de siste 50 årene er antallet husholdninger nær fordoblet, mens folkemengden har økt med om lag en tredjedel. Dette betyr at vi har hatt en betydelig nedgang i husholdningsstørrelsen. Gjennomsnittlig antall personer per husholdning har sunket fra 3,3 ved Folke- og bolig tellingen 1960 til 2,2 ved siste årsskifte.

... og rekordmange bor alene

Det er nå flere enn noen gang som bor alene. Ved siste årsskifte var det 827 900 personer som bodde alene her i landet. Det er 17,6 prosent av alle bosatte i privathusholdninger. Andelen er høyest blant de aller eldste. Av de som er 80 år og eldre, bor nærmere 6 av 10 alene, og 1 av 3 i aldersgruppa 67-79 år.

Figur 10. **Menn 80-84 år som bor alene, i prosent av alle menn som bor i privathusholdninger, og kvinner 80-84 år som bor alene, i prosent av alle kvinner som bor i privathusholdninger. 1980-2008**

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Det er langt flere eldre kvinner enn menn som bor alene. I aldersgruppa 80-84 år er det over tre ganger så mange aleneboende kvinner som menn, sett i forhold til alle menn eller kvinner 80-84 år i privathusholdninger (figur 10). Grunnen til dette er at kvinnen i et ektepar stort sett er yngre enn mannen, samtidig som kvinner oftest blir eldre enn menn. Derfor lever mange kvinner en stor del av alderdommen som enker.

Over 160 000 personer i Oslo bor alene

Ved årsskiftet var det i Oslo 163 500 personer, 81 300 menn og 82 200 kvinner, som bodde alene. Det betyr at 55 prosent av alle privathusholdninger i Oslo nå består av kun én person; for hele landet er tilsvarende andel 40 prosent. Det er store variasjoner mellom bydelene. I bydelene St. Hanshaugen og Sagene er over 70 prosent av husholdningene enpersonhusholdninger, mens det er mellom 30 og 40 prosent på Stovner og på Nordstrand

Ved Folke- og bolig tellingen 1960 var det de tre fylkene i Nord-Norge sammen med Sogn og Fjordane som hadde de største husholdningene. Den gang var Akershus blant fylkene med færrest personer per husholdning. I dag finner vi de største husholdningene i Sogn og Fjordane, Rogaland, Akershus samt Møre og Romsdal.

I bykommunene er husholdningene gjennomgående mindre enn i kommunene rundt bykommunene, da barnefamilier ofte bosetter seg utenfor byen. Derfor er det mange store husholdninger i kommuner som ligger innenfor pendlingsområdet til de større byene.

Flest samboerpar i Sør-Trøndelag og Finnmark

Oslo, Hedmark og Oppland samt fylkene fra Trøndelag og nordover er fylkene der den høyeste andelen av parene er samboere. Sør-Trøndelag og Finnmark ligger høyest med 28 prosent. Lavest andel samboerpar har Agder-fylkene og Rogaland. Vest-Agder ligger lavest med 15 prosent (se figur 11). Ekteskapet holder best stand i kystfylkene fra Vestfold til og med Møre og Romsdal samt i Østfold.

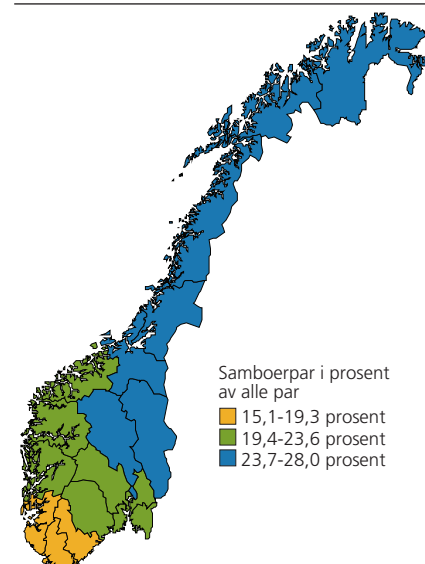
I underkant av 6 prosent av husholdningene består av enslige mødre eller fedre med barn i aldersgruppa 0-17 år (ni av ti er mødre). Finnmark topper statistikken med vel 7 prosent av husholdningene i denne kategorien, mens Sogn og Fjordane ligger lavest med i underkant av 5 prosent (figur 12).

Stadig flere er barnløse

Svært få kvinner får barn etter at de har blitt 45 år, mens det er noen menn som blir fedre i høyere alder. Andelen barnløse menn ved 50-årsalder og kvinner ved 45-årsalder er økende. I 2007 var 12 prosent kvinner barnløse ved 45-årsalder, en stigning fra 9,6 prosent i 1980. Andelen kvinner som har født tre eller flere barn, er kraftig redusert i samme periode.

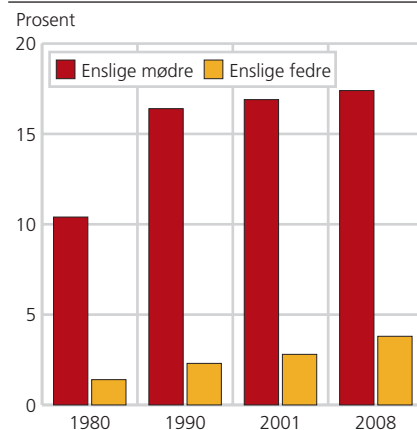
Det er flere menn enn kvinner som ikke har barn. Blant menn som var 50 år i 2007, var 18,0 prosent barnløse, og blant kvinner ved 45-årsalder var 12,0 prosent barnløse. I 1990 var 13,6 prosent menn på 50 år barnløse, og 9,0 prosent kvinner på 45 år barnløse, som vist i tabell 1. Andelen barnløse menn ved 50-årsalder har økt mer enn andelen barnløse kvinner ved 45-årsalder, noe som kan ha sammenheng med at stadig flere menn har barn med flere enn én kvinne (Skrede 2005).

Figur 11. Samboerpar, i prosent av alle par

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

Figur 12. Enslige mødre eller enslige fedre med hjemmeboende barn under 18 år, i prosent av alle barnefamilier. 1980-2008

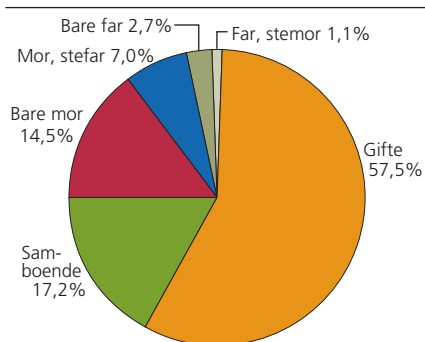
Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 1. Barnløse menn ved 50-årsalder og kvinner ved 45-årsalder. Prosent

År	Kvinner	Menn
1990	9,0	13,6
1995	9,4	13,3
2000	11,2	14,4
2005	11,9	16,6
2007	12,0	18,0

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 13. Barn, etter foreldrenes samlivsform

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Færre barn bor med både mor og far

Ved det siste årsskiftet var det 1 089 000 barn her i landet, som tilsvarer 23 prosent av befolkningen. Kun barn som bor sammen med minst én av foreldrene, er med i denne statistikken. Personer under 18 år som er registrert flyttet hjemmefra, har giftet seg eller fått egne barn, regnes ikke som barn i statistikken.

Stadig flere lar være å gifte seg, selv om de får barn, eller gifter seg en tid etter at de har fått barn. Derfor er det stadig færre barn som har gifte foreldre, og flere som har samboende foreldre. Tre av fire barn bor sammen ja med begge foreldrene, mens ett av fire bor sammen med én forelder (figur 13).

Vel 57 prosent av de hjemmeboende barna hadde gifte foreldre ved årsskiftet. Det er en nedgang fra 2001, da vel 62 prosent hadde gifte foreldre. Vel 17 prosent av barna hadde samboende foreldre i 2008, og nesten 15 prosent i 2001. Andelen som bodde med bare én av foreldrene, var i den samme perio-

den økt fra 23 til 25 prosent, og fordeler seg på vel 21 prosent som bodde med mor, og nærmere 4 prosent som bodde med far. Av de som bodde med bare én av foreldrene, bodde en tredjedel sammen med stemor eller stefar. Så alt i alt var det 17 prosent av barna som bodde med en «helt» enslig forelder.

I Agder og Rogaland var det relativt sett flest barn som bodde med gifte foreldre, 67 prosent, og færrest var det i Nord-Norge, 47 prosent. Flest barn med samboerforeldre var det i Trøndelag, og flest barn som bodde med én av foreldrene i Nord-Norge, 30 prosent (tabell 2).

Småbarnsforeldre foretrekker samboerskap

Av barn under ett år hadde 42 prosent samboende foreldre. Blant femåringer hadde 21 prosent samboende foreldre. Andelen synker etter hvert som barna blir eldre, og blant 17-åringer var det bare 6 prosent som bodde med samboerforeldre. Det er flere grunner til at det er slik. For det første var det for 17 år siden mindre vanlig enn i dag å leve i samboerskap; det var vanligere å gifte seg. I tillegg velger mange samboerforeldre å gifte seg etter hvert som barna blir eldre. Videre opplever mange barn at samboende foreldre flytter fra hverandre med tiden.

Flest venter til de er 30-34 år med å si «ja»

Det var 23 500 par som giftet seg i 2007, en økning på 1 750 fra året før.

Gjennomsnittsalderen for de som gifter seg første gang, øker fremdeles, slik den har gjort i mange år. Den var i 2007 33,7 år for menn og 30,8 år for kvinner, en økning på 0,3 og 0,2 år fra året før. For tjue år siden var brud og brudgom om lag åtte år yngre enn nå.

1 500 kvinner og 3 500 menn giftet seg i 2007 med en ektefelle fra utlandet. Det er 20 prosent av alle ekteskap som ble inngått, der minst en av ektefellene var bosatt i Norge da paret giftet seg. Det er den samme prosentandelen som

Tabell 2. Barn 0-17 år, etter antall hjemmeboende foreldre¹ og foreldrenes samlivsform. Landsdel. 1. januar 2008. Prosent

	Bor med begge foreldrene			Bor med en av foreldrene		
	Gifte foreldre	Samboende foreldre	Mor	Mor, stefar ²	Far	Far, stemor ³
Hele landet	57,5	17,2	14,5	7,0	2,7	1,1
Agder og Rogaland	66,8	11,1	12,3	6,5	2,2	1,0
Oslo og Akershus	60,3	15,0	15,6	5,3	2,7	1,1
Vestlandet	58,4	19,2	12,9	6,3	2,3	0,9
Sør-Østlandet	56,9	15,3	15,6	8,1	2,8	1,3
Hedmark og Oppland	51,3	21,7	14,7	7,8	3,1	1,3
Trøndelag	50,3	23,9	13,9	7,7	2,9	1,2
Nord-Norge	46,9	22,7	16,7	9,2	3,1	1,4

¹ Biologiske foreldre og adoptivforeldre.² Gifte eller samboende. Kan også være mor og stemor.³ Gifte eller samboende. Kan også være far og stefar.

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Datagrunnlaget

Statistikken er laget ut fra hvor personene var **registrert bosatt 1. januar 2008 (formelt bosted)**. Det betyr blant annet at alle ugifte studenter som er registrert bosatt hos foreldrene, er talt opp i foreldrenes husholdning. I intervjuundersøkelser oppgir man selv sitt faktiske bosted.

Erfaringsmessig gir statistikk som er basert på register og formelt bosted, i gjennomsnitt noe større husholdninger, færre aleneboende og færre samboerpar enn tall som bygger på intervjuundersøkelser og faktisk bosted. Andelen barn med samboende foreldre vil være lavere i registerbasert statistikk enn intervjuundersøkelser, mens andelen barn som bor med bare én av foreldrene, vil være høyere.

i 2006. Størstedelen av de utenlandske kvinnene som giftet seg med en norsk mann, hadde landbakgrunn fra et asiatick land.

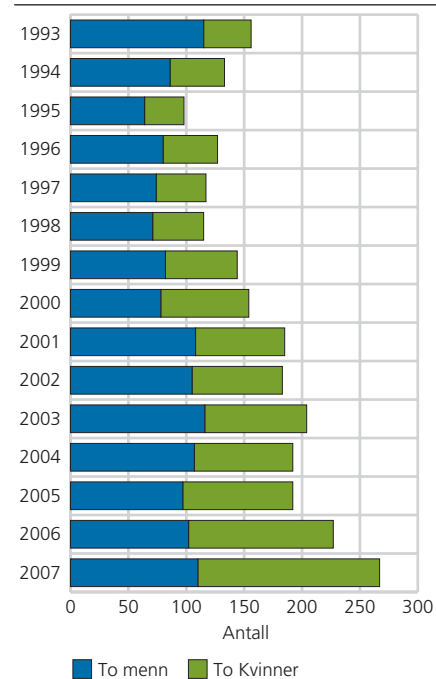
Flest partnerskap blant kvinner

Det ble inngått 267 partnerskap i 2007, som er 40 flere enn året før, og flere enn noen av årene fra 1993, da loven om registrerte partnerskap trådte i kraft. Av partnerskapene som ble inngått, var 110 mellom to menn og 157 mellom to kvinner. For andre året på rad ble det inngått flere partnerskap mellom to kvinner enn mellom to menn. I alle de andre årene, fra 1993 til 2005, var det flere menn enn kvinner som inngikk partnerskap. Antallet partnerskap mellom to kvinner økte med 32, mens partnerskap mellom to menn økte med 8 fra 2006 til 2007. Se mer om utviklingen i partnerskap for menn og kvinner i figur 14.

De første årene etter at partnerskapsloven trådte i kraft, og fram til år 2000 var det få partnerskap som ble oppløst ved skilsmisse og separasjon. Det var ikke mange i befolkningen som var registrerte partnere, og de som var det, hadde heller ikke rukket å være det særlig lenge. Fra og med 2000 har antall partnerskap som blir oppløst ved separasjon og skilsmisse, stadig økt, og i fjor ble 50 registrerte partnerskap oppløst ved skilsmisse, og 70 partnerskap ble oppløst ved separasjon.

Ved det siste årsskiftet var det 3 791 registrerte partnere i befolkningen, 2 068 menn og 1 723 kvinner.

Figur 14. Partnerskap. 1993-2007

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Referanser

Brunborg, Helge (2008): Befolkningsutviklingen, Økonomisk utsyn 1/2008, Statistisk sentralbyrå.

Skrede, Kari (2005): Foreldreskap i forandring – færre menn blir fedre, *Tidsskrift for kjønnsforskning* 2/2005, KILDEN. (<http://kilden.forskningsradet.no/c35640/artikkel/vis.html?tid=36613>).

Skilsmisser og separasjoner på vei ned

Om lag 10 300 ekteskap ble oppløst ved skilsmisse, og 11 400 ektepar ble separert i 2007. Sammenlignet med 2004 da tallene for skilsmisser og separasjoner var de høyeste som noen gang er registrert, har tallene gått ned for hvert år.

Skilte per 1 000 gifte og separerte kvinner var 11,8 i 2007. Da antall skilsmisser var som høyest i 2004, var tilsvarende rate på 12,6. Sammenlignet med 2006 var skilsmisseratene lavere både for menn i alderen 20-49 år og for kvinner i alderen 20-44 år. De høyeste skilsmisseratene for menn og kvinner i 2007 var i aldersgruppa 25-29 år.

Ut fra skilsmissemønsteret i 2007 er det beregnet at 11 prosent av ekteskapene vil ende i skilsmisse etter å ha vart i fem år, og 22 prosent etter ti år. Tilsvarende beregning for 1980 viste at 6 prosent skulle ende i skilsmisse etter fem år og 12 prosent etter ti år.

Det er ingen årlig statistikk som viser hvor mange par som hvert år flytter sammen som samboere. SSB har heller ikke tall for samboerpar som flytter fra hverandre, eller hvor mange barn som opplever samlivsbrudd.

Forventet levealder uendret fra 2006

Det siste tiåret har forventet levealder økt sterkt. Denne økningen fortsatte ikke i 2007. Det er imidlertid for tidlig å si om dette er et trendskifte, eller om det skyldes en tilfældighet.

Forventet levealder for menn ved fødselen økte med 0,1 år til 78,2 år fra 2006 til 2007, mens forventet levealder for kvinner lå uforandret på 82,7 år.

I forbindelse med Pensjonsreformen har det vært stor interesse for levealderutviklingen for eldre personer. Levealderen for denne gruppa har steget raskt inntil nylig, men heller ikke her var det stigning i 2007. En mann på 60 år kan regne med å bli 81,4 år, mens en kvinne på 60 år kan regne med å bli 84,9 år. Grunnen til at forventet gjenstående levetid ved 60-årsalder er høyere enn forventet levetid ved fødselen, er at de som har levd til de er 60 år, i våre beregninger ikke eksponeres for dødsrisikoen (ulykker og sykdommer) i samme grad som personer under 60 år.

Noen flere døde i fjor

I 2007 døde 42 000 personer i Norge, 700 flere enn i 2006. Økningen var størst for menn, med 600 flere dødsfall. Sett i forhold til folketallet har tallet på døde ligget på 8,9 døde per 1 000 middelfolkemengde de tre siste årene (middelfolkemengde er gjennomsnittet av folkemengden ved inngangen og utgangen av året), den laveste dødsraten som er registrert siden 1961. Dødsraten var 8,6 for menn og 9,2 for kvinner.

Færre dødsfall blant spedbarn

I 2007 døde 180 barn under ett år, 97 gutter og 83 jenter. Spedbarnsdødeligheten, som er antall døde under ett år per 1 000 levendefødte, har vært stabil omkring 3,1 de siste fire årene. Spedbarnsdødeligheten for gutter var i 2007 3,2, den laveste i Norge noen gang. For jenter var den 2,9.